PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ 2020

NATIONAL BOOK AWARD 2014

LOUISE GLÜCK

NOAPTE CREDINCIOASĂ ȘI VIRTUOASĂ

Anansi

BLUES

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ 2020

NATIONAL BOOK AWARD 2014

LOUISE GLÜCK

NOAPTE CREDINCIOASĂ ȘI VIRTUOASĂ

Premiul Nobel pentru Literatură 2020

National Book Award 2014

Louise Glück

Noapte credincioasă și virtuoasă

COLECȚIE COORDONATĂ DE
BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU

LOUISE
GLÜCK

Noapte credincioasă și virtuoasă

Traducere din limba engleză de
Bogdan-Alexandru Stănescu

editori

:

Magdalena Mărculescu

Silviu Dragomir

fondator:

Ion Mărculescu, 1994

director editorial:

Bogdan-Alexandru Stănescu

redactare:

Domnica Drumea

design:

Andrei Gamarț

director producţie:

Cristian Claudiu Coban

dtp:

Gabriela Anghel

Titlul original: Faithful and Virtuous Night

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490,

Bucureşti

Tel.:

+4 021 300 60 90;

Fax:

+4 0372 25 20 20

www.pandoram.ro

ISBN (print): 978-606-978-398-6

ISBN (epub): 978-606-978-503-4

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

Nota traducătorului

În volum există unele omofonii imposibil de redat în limba română, precum cea din titlu și din poemul omonim, între cuvintele knight și night („my brother was reading a book he called / the faithful and virtuous night“), sau, în același registru, polisemii precum „made with my left hand — / «left» also, as «remaining»“.

Sperăm însă că am reușit să „echivalăm“ austeritatea și ambiguitățile de substanță ale volumului.

Parabolă

Mai întâi ne-am despuiat de bunurile lumești, după cum ne-nvață Sf. Francisc,

așa încât sufletele să nu ne fie distrase

de câștig sau de pierdere, dar și pentru ca

trupurile să poată străbate ușor

trecătorile de munte, a trebuit apoi să discutăm

încotro, unde-am putea merge, a doua-ntrebare fiind

de-ar trebui s-avem un scop, la care

mulți dintre noi au protestat îndârjiți că un asemenea scop

ar corespunde bunurilor lumești, fiind adică limitare ori constrângere,

pe când ceilalți au spus că tocmai acest cuvânt ne sfințea

pelerini, iar nu rătăcitori: în mintea noastră, cuvântul era tradus

ca un vis, un ceva-căutat, așa că prin concentrare l-am fi putut zări

licărind printre pietre, fără să trecem orbi pe lângă el; fiece

nouă problemă am dezbătut-o la fel, plenar, cu argumente aruncate dintr-o parte-n alta,

așa c-am devenit, zic unii, mai puțin flexibili, mai resemnați,

soldați într-un război inutil. Și neaua s-a așternut pe noi, vânturile ne-au bătut,

apoi cu vremea s-au domolit — unde fusese zăpadă, multe flori au răsărit,

și unde stelele luciseră, soarele-a urcat peste coronamentul copacilor,

așa c-am avut din nou umbră; de multe ori s-a-ntâmplat așa.

Și ploaie, și potop câteodată, și avalanșe, în care

unii dintre noi au dispărut, și câteodată păream să fi

ajuns la un acord, cu urcioarele de apă

aburcate pe umăr; dar întotdeauna acel moment trecea, așa că

(după mulți ani) eram încă-n prima fază, încă

ne pregăteam să pornim într-o călătorie, dar eram schimbați;

o puteam vedea unii la alții; ne schimbaserăm deși

nu făcuserăm un pas, și cineva a spus, ah, uite cât am îmbătrânit, călătorind

doar dinspre zi spre noapte, nici înainte, nici în lături, iar asta părea

în mod ciudat, miraculos. Iar cei ce credeau c-avem nevoie de un scop

credeau că acesta este scopul, iar cei ce credeau că trebuie să rămânem liberi

pentru a afla adevărul credeau că acesta fusese revelat.

O aventură

1.

Mi-am dat seama, într-o noapte, pe când adormeam,

c-o terminasem cu toate aventurile

cărora le fusesem atâta timp sclavă. Ai terminat cu dragostea?

a murmurat inima mea. La care-am răspuns că multe descoperiri profunde

ne-așteaptă, sperând, în același timp, să nu-mi ceară

exemple. Pentru că nu aveam. Dar credința-n existența lor —

asta era, cu siguranță, ceva.

2.

A doua noapte mi-a adus același gând,

de data asta despre poezie, iar în nopțile ce au urmat

diferite alte pasiuni și senzații au fost, la fel,

lăsate deoparte pe vecie, și-n fiecare noapte inima mea

își deplângea viitorul, ca un copilaș lipsit de jucăria preferată.

Dar aceste despărțiri, am spus, fac parte din natura lucrurilor.

Și iar am vorbit despre vastele teritorii

ce se deschid în fața noastră odată cu fiece rămas-bun. Și cu acea frază am devenit

un cavaler glorios călărind în apus, iar inima

mi-a devenit armăsarul.

3.

Intram, vei înțelege, în regatul morții,

deși, de ce era peisajul lui atât de convențional

nu știam să spun. Și aici zilele erau foarte lungi

pe când anii foarte scurți. Soarele se scufunda în spatele piscului îndepărtat.

Stelele străluceau, luna poleită creștea și descreștea. Apoi

mi-au apărut chipuri din trecut:

mama și tata, surioara mea pe când era copilă; se pare că nu

terminaseră ce aveau să-mi spună, deși acum

puteam să-i aud pentru că inima-mi tăcuse.

4.

În acest moment, am ajuns la prăpastie

însă cărarea, am văzut, nu cobora spre a trece dincolo;

mai curând, însă, netezită, continua la aceeași înălțime

cât vedeai cu ochii, deși treptat

muntele ce-o purta se risipise complet

așa încât m-am trezit călărind domol în aer —

peste tot prin jur, cei morți mă aplaudau, bucuria de a-i fi găsit

umbrită de sarcina de a le răspunde —

5.

Așa cum fuseserăm cu toții carne, de-a valma,

acum abur eram.

Așa cum fuseserăm mai înainte obiecte cu umbră,

acum eram substanță fără formă, chimicale evaporate.

De două ori a nechezat inima mea,

sau poate de două ori a negat — era greu de spus.

6.

Aici viziunea a luat sfârșit. Eram în pat, soarele dimineții

se-nălța mulțumit, pilota din puf

mi se-aduna în troiene albe peste picioare.

Fuseseși cu mine — în cealaltă pernă era o scobitură.

Scăpaserăm de moarte — ori asta o fi fost priveliștea din prăpastie?

Trecutul

O luminiță apare pe cer
dintr-odată, printre
două crengi de pin, acele lor fine

desenate acum pe suprafața strălucitoare
și deasupra acestui
paradis înalt, împănat

Adulmecă aerul. Acesta e mirosul pinului alb,
cel mai intens atunci când vântul îl răscolește,
iar sunetul ce-l scoate e la fel de straniu,
ca sunetul vântului într-un film —

Umbre mișcătoare. Frânghiile
își scot sunetul lor. Ce auzi acum
va fi sunetul privighetorii, chordata,

bărbătușul curtează femela —

Frânghiile mișcă. Hamacul

se leagănă-n vânt, strâns

legat între doi pini.

Adulmecă aerul. Acesta este mirosul pinului alb.

Vocea mamei mele o auzi,

ori e doar zgomotul pe care-l fac copacii

când trece vântul prin ei?

Că oare ce sunet ar putea să scoată

de ar trece prin nimic?

Noapte credincioasă și virtuoasă

Povestea mea începe foarte simplu: vorbeam și eram fericită.

Sau: vorbeam, deci eram fericită.

Sau: eram fericită, deci vorbeam.

Eram ca o lumină puternică ce traversează o cameră întunecată.

Dacă e așa de greu să încep, imaginează-ți cum îmi va fi să închei — Pe patul meu, cearșafuri imprimate cu iahturi colorate

inducând, simultan, viziuni ale aventurii (sub forma unor explorări)

și senzații de blândă legănare, ca-ntr-un scrânciob.

Primăvară, și draperiile flutură.

Adierile pătrund în cameră, aducând primele insecte.

Zumzetul ca o rugăciune.

Amintiri

esențiale dintr-o memorie cuprinzătoare.

Puncte de limpezime într-o pâclă de ceață, vizibile cu intermitență,

ca un far a cărui unică misiune

e să emită un semnal.

Dar care e de fapt rațiunea farului?
Acesta este nordul, spune el.
Și nu: eu sunt portul unde tragi în siguranță.

Spre iritarea lui, împărțeam camera asta cu fratele meu mai mare.
Ca să mă pedepsească pentru că exist, mă ținea trează, citind
povești de aventuri la lumina gălbuie a lămpii de veghe.

Obiceiurile de demult: fratele meu, pe partea lui de pat,
supus, dar din proprie voință,
capul luminat, aplecat deasupra brațelor, chipul în întuneric —
La vremea despre care vorbesc,
fratele meu citea o carte căreia-i spunea
noapte credincioasă și virtuoasă.
Aceasta să fi fost noaptea-n care el citea, în care eu stăteam trează?
Nu — era o noapte de demult, un lac al beznei din care
o stânc-a răsărit, iar din stâncă
o sabie a crescut.

În mintea mea, un du-te-vino de senzații,

un zumzet stins, ca al insectelor.

Când nu-l urmăream pe fratele meu, stăteam în pătuțul pe care-l împărțeam

fixând tavanul — niciodată

partea mea preferată a camerei. Îmi amintea

de tot ce nu vedeam, de cer, evident, dar și mai dureros

de părinții mei stând pe nori albi, purtând hainele lor albe de călătorie.

Totuși, și eu călătoream,

în cazul de față imperceptibil

din noaptea aceea și până-n dimineața următoare,

și eu aveam o ținută specială:

pijamale cu dungi.

Imaginează-ți, de vrei, o zi de primăvară.

O zi nevinovată: ziua mea de naștere.

Jos, trei cadouri pe masa din bucătărie.

Într-o cutie, batistuțe călcate, cu monogramă.

În a doua, creioane colorate aranjate
pe trei rânduri, ca-ntr-o fotografie de școală.
În ultima cutie, o carte intitulată Prima mea carte de citit.

Mătușa mea a împăturit hârtia de împachetat cu model;
panglicile au fost rulate în trei ghemuri elegante.
Fratele meu mi-a dat un baton de ciocolată
învelit în staniol.

Apoi, dintr-odată, am rămas singură.

Poate că ocupația unui copil foarte mic
este să observe și să asculte:

Din punctul acesta de vedere, toată lumea era ocupată —
am ascultat sunetele variate scoase de păsările pe care le hrăneam,
triburile de insecte ce eclozau, cele mici
târându-se de-a lungul pervazului, și de sus
mașina de cusut a mătușii mele care
dădea găuri într-un morman de rochii —

Neliniștită, ești neliniștită?

Aștepți ca ziua să se sfârșească, aștepți ca fratele tău să se-ntoarcă la cartea lui?

Să revină noaptea, credincioasă, virtuoasă,

să lecuiască, pentru scurt timp, schisma dintre

tine și părinții tăi?

Asta nu s-a întâmplat, bineînțeles, imediat.

Până atunci, era ziua mea;

cumva, începutul luminos a devenit

interminabilul mijloc.

Vreme blândă pentru final de-april. Nori

pufoși deasupra capului, plutind printre meri.

Am luat Prima mea carte de citit, ce părea să fie

o poveste despre doi copii — nu știam să citesc cuvintele.

Pe-a treia pagină a apărut un câine.

Pe-a cincea era o minge — unul dintre copii

o aruncase mai sus decât părea posibil, și atunci
câinele s-a înălțat, plutind pe cer după minge.
Asta părea să fie povestea.

Am dat paginile. Când am terminat
am luat-o de la capăt, așa încât povestea a căpătat o formă circulară,
asemenea zodiacului. Mă amețea. Mingea galbenă

părea promiscuă, la fel de
confortabilă în mâinile băiatului și-n gura câinelui —

Brațe, pe sub mine, mă ridică.
Ar fi putut fi brațele oricui,
ale unui bărbat, ale unei femei.
Lacrimi îmi picură pe pielea dezvelită. Lacrimile cui?
Sau eram afară în ploaie, așteptând mașina?

Ziua devenise instabilă.
În marele albastru apăruseră fisuri, sau,
mai precis, nori negri improbabili

s-au impus pe fondul de azur.

Undeva, pe țărmurile cele mai îndepărtate ale timpului,
mama și tata
plecau în ultima lor călătorie,
mama își săruta cu drag noul copilaș, tata
îl arunca pe fratele meu în aer.

Ședeam la fereastră, alternând
prima mea lecție de citit cu
observarea scurgerii timpului, introducerea mea
în filosofie și religie.

Poate am ațipit. Când m-am trezit,
înfățișarea cerului se schimbase. Cădea o ploaie ușoară,
ce făcea ca totul să pară proaspăt și nou —

Am continuat să privesc fix
la joaca frenetică a câinelui

cu mingea galbenă, obiect

ce în curând avea să fie înlocuit

cu altul, poate o jucărie moale —

Și-apoi, brusc, se-nserase.

am auzit vocea fratelui meu

care striga s-anunțe c-a ajuns acasă.

Cât de bătrân părea, mai bătrân decât de dimineață.

Și-a așezat cărțile lângă suportul de umbrele

și s-a dus să se spele pe față.

Bretelele uniformei

i se bălăngăneau mai jos de genunchi.

Habar nu ai cât de șocat e

un copil mic

atunci când un lucru continuu se oprește.

Sunetul, în acest caz, venind dinspre camera de cusut,

ca un burghiu, însă venind de departe —

a dispărut. Peste tot era tăcere.

Și apoi, în tăcere, zgomot de pași.

Și apoi eram toți laolaltă, mătușa și fratele meu.

Apoi s-a pus de ceai.

În dreptul meu, o felie de tort cu ghimbir

și în mijlocul feliei,

o singură lumânare, de aprins mai târziu.

Ce tăcută ești, a spus mătușa mea.

Era adevărat —

din gură nu-mi ieșeau sunete. Și totuși

erau în capul meu, exprimate, e posibil,

într-o formă mai puțin exactă, probabil gândite,

deși la vremea aceea încă-mi păreau a fi sunete.

Era ceva acolo unde nu fusese nimic.

Sau ar trebui să spun, nu era nimic acolo

dar fusese spurcat de-ntrebări — Capul îmi roia de întrebări; aveau această calitate

de a fi cumva organizate, ca planetele —

Afară se lăsa noaptea. Asta să fi fost oare
noaptea aceea pierdută, împânzită cu stele, pătată de lumina lunii,
ca un soi de substanță chimică ce conserva
tot ce era scufundat în ea?

Mătușa mea aprinsese lumânarea.

Întunericul mătura ținutul,
iar pe mări plutea noaptea
țintuită de-o bucată de lemn —

De-aș fi putut vorbi, ce aș fi spus?
Cred că aș fi spus
adio, căci într-un fel
era adio —
Ei bine, ce să fac? Nu mai eram
bebeluș.

Găseam alinare în întuneric.
Vedeam, difuz, bărcile cu pânze
albastre și galbene de pe fața de pernă.

Eram doar cu fratele meu;
stăteam întinși în întuneric, respirând laolaltă,
intimitatea cea mai profundă.

Îmi venise ideea că toate ființele omenești se împart
între cei ce vor să meargă înainte
și cei ce vor să se-ntoarcă.
Sau, s-ar putea spune, cei ce vor să continue să meargă
și cei ce vor să fie opriți din drum
de sabia învăpăiată.

Fratele meu m-a luat de mână.
Curând, și ea avea să se-ndepărteze, plutind
deși, poate, în mintea fratelui meu,
va supraviețui, devenind imaginară —
Odată ce-ai început, cum te mai poți opri?

Presupun că pot pur și simplu aștepta să fiu întreruptă
ca, în cazul părinților mei, de un copac masiv —
șalupa, ca să zic așa, va fi trecut
pentru ultima oară printre munți.
Ceva, se zice, precum alunecarea-n somn,
spre care m-am îndreptat.

A doua zi, puteam vorbi din nou.
Mătușa mea a fost copleșită de fericire —
se pare că fericirea mea îi fusese dată ei, însă
ea avea mai mare nevoie, trebuia să crească doi copii.

Eram mulțumită cu îngândurarea mea.
Îmi treceam zilele cu creioanele colorate
(curând consumasem culorile închise)
deși ce vedeam, după cum i-am spus mătușii,
era mai puțin o redare efectivă a lumii
și mai curând o viziune a transformării ei
ulterioare trecerii prin pustiul din mine.

Ceva precum, am spus, lumea în primăvară.

Când nu mă preocupa lumea
făceam desene cu mama,
pentru care poza mătușa mea,
ținând în mână, la cererea mea,
o crenguță de sicomor.

Cât despre misterul tăcerii mele:
am fost nedumerită
mai puțin de retragerea sufletului meu decât de
întoarcerea lui, pentru că s-a-ntors cu mâna goală —
Cât de adânc se-afundă acest suflet,
ca un copil în supermarket,
căutându-și mama —

Poate-i ca un scufundător
cu destul aer în tubul lui de oxigen doar
cât să exploreze adâncurile câteva minute sau așa ceva —
apoi plămânii îl trimit înapoi.

Dar ceva, eram sigură, li se opunea plămânilor,

probabil o dorință de moarte — (folosesc cuvântul suflet ca pe un compromis).

Bineînțeles, într-un fel, nu eram cu mâna goală:

aveam creioanele mele colorate.

În alt fel, chiar asta vreau să zic:

acceptasem surogate.

Era o provocare să folosesc culorile vii,

cele care mai rămăseseră, deși mătușa mea le prefera, bineînțeles —

considera că toți copiii trebuie să fie veseli.

Și așa a trecut timpul: am devenit

băiat, ca fratele meu, apoi

bărbat.

Cred că aici te părăsesc. Se pare că

nu există încheiere perfectă.

Într-adevăr, sunt infinite încheieri.

Sau poate că, odată ce-ai început,

nu mai sunt decât încheieri.

Teoria memoriei

Acum mult, mult timp, înainte să fiu o artistă chinuită, bolnavă de dor, dar incapabilă să am legături afective trainice, cu mult înainte de asta, eram o conducătoare glorioasă care unise un ținut dezbinat — așa mi-a spus o ghicitoare care mi-a citit în palmă. Lucruri mărețe, a spus, îți stau în față, sau poate-n urmă; e dificil de spus cu siguranță. Și totuși, a adăugat, care-i diferența? Acum ești o copilă ce se ține de mână cu o ghicitoare. Restul nu-i decât ipoteză și vis.

Tăcere plină de vorbe tăioase

Hai să-ți spun ceva, a zis bătrâna.

Eram așezate față-n față,

în parcul din —, oraș celebru pentru păpușile din lemn.

La vremea aia, fugisem de-o relație tristă de iubire

și, ca un soi de penitență ori autopedepsire, munceam

într-o fabrică, unde ciopleam minuscule mânuțe și piciorușe.

Parcul mi-era consolarea, în special în răstimpul liniștit

de după asfințit, când era adesea pustiu.

Dar în seara aia, când am intrat în ce era cunoscut drept Grădina Contesei,

am văzut că cineva mi-o luase înainte. Îmi dau seama acum

că aș fi putut trece mai departe, însă eram fixată pe

această destinație; toată ziua mă gândisem la cireșii

plantați în luminiș, a căror perioadă de înflorire aproape trecuse.

Stăteam în tăcere. Se lăsa amurgul

și odată cu el a venit o senzație de îngrădire

ca-ntr-un compartiment de tren.

Când eram tânără, a spus ea, îmi plăcea să străbat cărarea din grădină în amurg

și dacă drumul era destul de lung, vedeam cum răsare luna.

Asta era pentru mine marea desfătare: nu sexul, nu mâncarea, nu plăcerile lumești.

Preferam răsăritul lunii și câteodată auzeam,

în aceeași clipă, notele sublime ale corului final

din Nunta lui Figaro. De unde se auzea muzica?

N-am aflat niciodată.

Pentru că e-n natura cărărilor din grădină

să fie circulare, în fiecare noapte, după aceste preumblări,

mă regăseam în fața ușii mele, privind-o îndelung,

cu greu reușind să disting, în beznă, mânerul rotund, lucios.

A fost, a zis ea, o mare descoperire, în afara vieții mele adevărate.

Dar în unele nopți, a spus, luna abia se zărea printre

nori

și muzica nu începea deloc. O noapte de pură descurajare.

Și totuși, noaptea următoare o luam de la capăt, iar adesea totul era bine.

Nu-mi venea nimic de spus în minte. Povestea asta, așa dezlânată cum am scris-o,

a fost de fapt întreruptă la fiecare pas de tăceri ca-n transă

și pauze-ndelungi, așa că în momentul acesta deja se lăsase noaptea.

Ah, noaptea cuprinzătoare, noaptea

atât de dornică să adăpostească stranii percepții. Simțeam că un secret important

e pe cale să-mi fie încredințat, așa cum o torță e trecută

dintr-o mână-n alta într-o ștafetă.

Scuzele mele cele mai sincere, a spus ea.

Te confundasem cu una dintre prietenele mele.

Și-a arătat spre statuile printre care stăteam,

eroi, sfinte martire

ținând bebeluși din granit la sân.

Neschimbătoare, a zis ea, nu ca ființele umane.

Am renunțat la ele, a zis.
Dar nu mi-am pierdut niciodată gustul pentru călătorii circulare.
Corectează-mă dacă greșesc.

Deasupra capetelor noastre, florile de cireș începuseră
să se scuture pe cerul nopții, sau poate că stelele pluteau,
pluteau și se destrămau, iar acolo unde se prăbușeau
noi lumi luau ființă.

Curând după aceea m-am întors în orașul natal
și m-am împăcat cu fostul meu iubit.
Și totuși, din ce în ce mai des mintea mea se întorcea la acest incident,
studiindu-l din toate perspectivele, cu fiecare an tot mai convinsă,
în ciuda lipsei de dovezi, că-n el se afla ascuns un anumit secret.
În cele din urmă am tras concluzia că orice mesaj ar fi fost acolo,
el nu era conținut de limbaj — așa, mi-am dat seama, îmi vorbea mama,
tăcerile ei pline de vorbe tăioase povățuindu-mă și binecuvântându-mă —

și mi s-a năzărit că nu doar mă-ntorsesem la iubitul meu

dar mă-ntorceam acum în Grădina Contesei

unde cireșii erau încă-n floare,

ca un pelerin ce caută ispășire și iertare,

drept care-am presupus că la un moment dat voi găsi acolo

o ușă cu mâner rotund, lucios,

dar când se va-ntâmpla asta și unde, îmi era cu neputință să știu.

Musafiri din străinătate

1.

La ceva vreme după ce intrasem
în acea perioadă a vieții
la care oamenii fac aluzii doar când e vorba de alții,
nu și de ei, în miez de noapte
a sunat telefonul. Suna și suna
de parcă lumea ar fi avut nevoie de mine,
deși în realitate era invers.

Stăteam întinsă-n pat, încercând să analizez
sunetul. Avea
insistența mamei și stânjeneala dureroasă a tatei.

Când am răspuns, linia era moartă.
Sau telefonul funcționa, dar cel care sunase era mort?
Sau nu sunase telefonul ci, poate, la ușă?

2.

Mama și tata stăteau în frig

pe treptele de la intrare. Mama mă fixa cu privirea,

pe mine, o fiică, o femeie aidoma ei.

Nu te gândești niciodată la noi, a spus.

Îți citim cărțile când ajung în ceruri.

Abia de ne mai menționezi, abia ce-o mai amintești pe sora ta.

Și-au arătat spre sora mea moartă, o ființă cu totul străină,

strâns înfășată-n brațele mamei.

De n-am fi noi, a spus ea, tu n-ai exista.

Iar sora ta — ai sufletul surorii tale.

Apoi au dispărut, ca misionarii mormoni.

3.

Strada era din nou albă,

toate tufișurile-acoperite cu zăpadă greoaie

copacii sclipeau, încorsetați în gheață.

Stăteam întinsă în întuneric, așteptând să se sfârșească noaptea.

Părea să fie noaptea cea mai lungă pe care-o trăisem eu vreodată,

mai lungă decât noaptea-n care m-am născut.

Scriu mereu despre voi, am spus cu voce tare.

De fiecare dată când spun „Eu“, mă refer la voi.

4.

Afară, strada era tăcută.

Receptorul zăcea pe-o parte printre cearșafurile mototolite;

zvâcnetul lui arțăgos încetase de câteva ore.

L-am lăsat așa,

cu cordonul lui lung șerpuind pe sub mobilă.

Am privit cum cădea zăpada;

nu prea ascundea lucrurile,

cât le făcea să pară mai mari.

Cine-ar putea suna în miez de noapte?

Necazurile sună, disperarea sună.

Fericirea doarme ca un prunc.

Peisaj aborigen

Acum calci chiar pe tatăl tău, mi-a spus mama
și, într-adevăr, stăteam exact în mijlocul
unui pat de iarbă așa de bine tunsă-ncât ar fi putut fi
mormântul tatei, deși nu era acolo vreo piatră care s-o ateste.

Acum calci chiar pe tatăl tău, a repetat,
mai tare-acum, și-a-nceput să-mi sune straniu,
dat fiind că și ea era moartă; până și doctorul recunoscuse.

M-am mutat ușor într-o parte, unde
se termina tata și-ncepea mama.

Cimitirul era tăcut. Vântul sufla printre copaci;
auzeam, foarte pierit, bocete venind dinspre alte șiruri de morminte,
și mai de departe, un câine jeluind.

În cele din urmă, sunetele s-au estompat. Mi-a trecut prin minte

că nu-mi aminteam să mă fi adus vreo mașină acolo,

în locul care-mi părea acum a fi un cimitir, deși ar fi putut fi

cimitir doar în mintea mea; poate era un parc sau, de nu un parc,

o grădină ori un umbrar, înmiresmate, am băgat de seamă, de parfumul
trandafirilor — douceur de vivre îmbălsămând aerul, dulceața vieții,

cum zice vorba. Deodată,

mi-am dat seama că sunt singură.

Unde dispăruseră celelalte,

vara și sora mea, Caitlin și Abigail?

Dar acum se cobora întunericul. Unde era mașina

care trebuia să ne ducă acasă?

Am început atunci să caut un soi de alternativă. Am simțit

cum crește-n mine o nerăbdare, care aducea, aș zice, cu anxietatea.

În cele din urmă, în depărtare, am distins un tren micuț,

oprit, se pare, în spatele unor arbuști cu frunziș, conductorul

sprijinit leneș de cadrul ușii, fumând o țigară.

Nu uita de mine, am strigat, acum alergând

peste multe morminte, nenumărate mame și tați —

Nu uita de mine, am strigat când am ajuns într-un sfârșit lângă el.

Doamnă, mi-a spus, arătând spre șine,

sper că-nțelegeți că ăsta-i capătul, șinele se opresc aici.

Vorbele-i erau aspre, și totuși avea ochii blânzi;

asta m-a încurajat să insist mai tare.

Dar duc înapoi, am spus, și am observat

robustețea lor, de parcă ar fi avut înainte multe asemenea drumuri de întoarcere.

Știi, a spus, munca noastră-i grea: înfruntăm

multă durere și dezamăgire.

M-a privit cu și mai multă onestitate.

Eram și eu ca tine odinioară, a adăugat, îndrăgostit de tumult.

Acum îi vorbeam ca unui vechi prieten:

dar tu, am spus, știind că era liber să plece,

nu vrei deloc să te-ntorci acasă,

să vezi din nou orașul?

Asta-i casa mea, a spus.

Orașul — orașul e locul unde dispar.

Utopia

Când oprește trenul, a spus femeia, trebuie să te urci. Dar cum o să știu, a întrebat copila, că e trenul care trebuie? O să fie trenul care trebuie, a spus femeia, pentru că e ora potrivită. De gară se apropia un tren; din coș izvorau nori cenușii de fum. Sunt îngrozită, se gândește copila, strângând în mâini lalelele galbene pe care o să i le dea bunicii. Părul i-a fost strâns împletit, ca să reziste pe timpul călătoriei. Apoi, fără o vorbă, se urcă în trenul din care se aude un sunet straniu, și nu e într-o limbă precum cea pe care o vorbește ea, ci mai curând un geamăt sau un țipăt.

Cornwall

Un cuvânt cade-n negură
ca mingea unui copil în iarba înaltă
unde rămâne strălucind și scânteind
seducător până când
izbucnirile aurii se dovedesc a fi
doar flori de piciorul-cocoșului în câmpie.

Cuvânt/negură, cuvânt/negură: așa stătea treaba cu mine.
Totuși, tăcerea mea nu era niciodată deplină —

Ca o cortină trasă pentru a dezvălui o priveliște,
câteodată negura se risipea: vai, jocul se termina.
Jocul se termina și lumea fusese
cumva nivelată de stihii
așa că acum era totodată recăpătată și inutilă.

Locuiam pe vremea aceea cu chirie într-o casă de țară.
Câmpiile și munții luaseră locul clădirilor înalte.
Câmpii, vaci, apusuri deasupra pajiștii revene.
Doar ciripitul înconjurător distingea ziua de noapte,
murmurul necontenit și freamătul se contopeau
în ceva înrudit cu tăcerea.

Ședeam, mă plimbam. Când se lăsa noaptea,
intram în casă. Pregăteam câte o cină sărăcăcioasă doar pentru mine,
la lumina lumânărilor.
Seara, când puteam, scriam în jurnal.

Departe, departe de tot, auzeam tălăngile vacilor
ce străbăteau pășunea.
Noaptea înainta din ce în ce mai tăcută.
Simțeam cuvintele dispărute
cum zac alături de tovarășele lor,
precum fragmentele dintr-o biografie nerevendicată.

Totul era, bineînțeles, o mare greșeală.

Înfruntam, credeam eu, sfârșitul:
ca o fisură într-un drum prăfuit
sfârșitul mi se înfățișa —

De parcă acel copac ce-mi înfruntase părinții
devenise un abis cu forma unui copac, o gaură neagră
crescând în praf, acolo unde pe ziuă
o biată umbră ar fi fost de ajuns.

M-am simțit, în fine, ușurată să mă-ntorc acasă.

Când am ajuns, studioul era plin de cutii.
Tuburi de carton, cutiile diverselor
obiecte ce erau viețile mele încremenite,
vazele și oglinzile, bolul albastru
pe care-l umpleam cu ouă din lemn.

Cât despre jurnal:
am încercat. Am insistat.
Mi-am mutat scaunul în balcon —

Luminile străzii veneau înspre mine
înșirându-se de-a lungul râului, de-o parte și de alta.
Birourile se întunecau.
La marginea râului,
ceața încercuia luminile;
după o vreme, nu mai vedeai luminile,
ci o stranie lucire înecând ceața,
sursa ei, un mister.

Noaptea înainta. Ceața
fremăta în jurul becurilor aprinse.
Presupun că acolo era vizibilă;
altundeva, pur și simplu așa stăteau lucrurile,
tulburi, acolo unde fuseseră clare.

Am închis cartea.
Totul era în urma mea, totul în trecut.

Înainte, așa cum am spus, se afla tăcerea.

Nu vorbeam cu nimeni.

Câteodată suna telefonul.

Ziua alterna cu noaptea, pământul și cerul

se iveau, pe rând, în lumină.

Postfață

Citind ceea ce tocmai am terminat de scris, cred acum
că m-am oprit precipitat, așa că povestea mea pare-a fi fost
ușor distorsionată, încheindu-se așa, nu abrupt
ci într-un soi de ceață artificială de felul celei
pulverizate pe scenă pentru a ascunde schimbările dificile de decor.

De ce m-am oprit? Vreun instinct
a intuit o formă, artista din mine
intervenind să oprească traficul în acel moment?

O formă. Sau soarta, după cum îi spun poeții,
intuită în acele câteva ore de demult —

Trebuie să fi crezut asta odinioară.
Totuși îmi displace termenul
ce-mi pare o cârjă, o fază,

adolescența minții, poate —

Totuși, era un termen pe care-l foloseam chiar eu,
adesea pentru a-mi explica eșecurile.
Soarta, destinul ale cărui proiecte și avertismente
îmi par acum simple
simetrii locale, fleacuri
metonimice în interiorul unei confuzii imense —

Ceea ce vedeam era haosul.
Pensula mi-a încremenit în mână — nu-l puteam picta.

Întuneric, tăcere: asta era senzația.

Cum îi spuneam noi atunci?
„O criză a viziunii“ corespunzând, credeam eu,
copacului ce i-a înfruntat pe părinții mei,

însă, pe când ei au fost împinși
înainte, în obstacol,

eu m-am retras, sau am fugit —

Negura a-nvăluit scena (viața mea).
Personajele au venit și-au plecat, s-au schimbat costume,
mâna mea cu pensulă se mișca dintr-o parte-n alta
fără să atingă pânza,
dintr-o parte-n alta, ca un ștergător de parbriz.

Cu siguranță acesta era deșertul, noaptea întunecată.
(În realitate, o stradă aglomerată din Londra,
cu turiștii agitându-și în aer hărțile colorate.)

Cineva pronunță un cuvânt: Eu.
Din această curgere
marile forme —

Am inspirat adânc. Și mi-am dat seama
că persoana care a tras aer în piept
nu era persoana din povestea mea, cu acea mână de copil
ce manevrează plină de încredere creionul —

Oare fusesem acea persoană? Un copil dar totodată
un explorator căruia-i este brusc luminată cărarea, în fața căruia
vegetația se dă în lături —

Și dincolo de asta, nemaifiind ascunsă vederii, acea singurătate
exaltată pe care a trăit-o probabil Kant
pe drumul lui spre poduri —
(Împărtășim o zi de naștere.)

Afară, străzile festive
erau pline, pe final de ianuarie, cu lumini stinse de Crăciun.
O femeie se sprijinea de umărul iubitului
fredonând Jacques Brel cu vocea subțire, de soprană —

Bravo! Ușa se-nchide.
Acum nimic nu mai scapă, nimic nu intră —

Nu mă mișcasem. Am simțit cum deșertul
se-ntinde în fața mea, cum se-ntinde (îmi pare acum)

în toate părțile, mișcându-se chiar în timp ce vorbesc,

așa că eram constant
față-n față cu nimicul, acel
fiu vitreg al sublimului,

care, se dovedește,
a fost atât subiectul, cât și mediul meu.

Ce ar fi spus geamănul meu, de-ar fi ajuns la el
gândurile mele?

Poate-ar fi spus că
în cazul meu nu era niciun obstacol (de dragul argumentației)
după care aș fi fost
îndrumată spre religie, cimitirul unde
se răspunde întrebărilor legate de credință.

Ceața s-a risipit. Pânzele albe
au fost întoarse cu fața la perete.

Pisicuța a murit (așa zicea cântecul).

Oare o să fiu sculat din morți, întreabă spiritul.

Iar soarele spune da.

Iar deșertul răspunde

vocea ta e nisip risipit în vânt.

Miezul nopții

În sfârșit, noaptea m-a învăluit;

pluteam pe ea, poate în ea,

ori mă purta așa cum râul poartă

o barcă, iar în același timp,

se-nvârtejea deasupra mea,

împânzită de stele, totuși întunecată.

Astea erau clipele pentru care trăiam.

Eram, așa simțeam, ridicată în mod misterios deasupra lumii

astfel că acțiunea era, în sfârșit, imposibilă

ceea ce făcea ca gândirea să devină nu doar posibilă, ci nelimitată.

Nu avea capăt. Nu era nevoie, simțeam eu,

să fac nimic. Totul

urma să fie făcut pentru mine, sau mie,

iar dacă asta nu se întâmpla înseamnă că nu fusese vorba despre ceva

esențial.

Stăteam în balconul meu.
În mâna dreaptă țineam un pahar de scotch
în care se topeau două cuburi de gheață.

Tăcerea pătrunsese în mine.
Era ca noaptea, iar amintirile mele — erau ca stelele
pentru că erau imobile, deși, bineînțeles,
dacă am putea vedea ca niște astronomi
am vedea că ele sunt focuri nesfârșite, ca focurile iadului.
Mi-am așezat paharul pe balustrada din metal.

Dedesubt, râul licărea. Cum am spus,
totul sclipea — stelele, luminile de pe pod, clădirile
importante iluminate ce păreau a se opri la nivelul râului
pentru a porni din nou, opera omului
întreruptă de natură. Din vreme-n vreme vedeam
bărcile de agrement ale înserării; pentru că seara era caldă,
erau încă pline de oameni.

Asta a fost marea excursie a copilăriei mele.

Scurta călătorie cu trenul ce-a culminat cu un ceai Gala pe cheiul râului,

apoi ceea ce mătușa mea a numit promenada noastră,

apoi chiar vaporul ce-a navigat înainte și-napoi deasupra apelor întunecate —

Monedele din mâna mătușii au trecut în mâna căpitanului.

Mi-a fost înmânat biletul, de fiecare dată un alt număr.

Apoi vaporul a pătruns printre curenți.

Îl țineam pe fratele meu de mână.

Priveam succesiunea de monumente

mereu în aceeași ordine

astfel încât ne mutam în viitor

trăind recurențe perpetue.

Vaporul naviga în amonte și înapoi.

Se mișca prin timp și apoi

printr-o inversare a timpului, deși direcția noastră

era mereu înainte, iar carena încontinuu

săpa o cărare în apă.

Era asemenea unei ceremonii religioase
în care congregația stătea
în așteptare, contemplând,
și la asta se reducea totul, la contemplație.

Orașul aluneca pe lângă noi,
jumătate pe dreapta, jumătate pe stânga.
Uite ce frumos e orașul,
ne-a spus mătușa. Pentru că
era luminat, bănuiesc. Sau poate pentru că
așa scria în broșura tipărită.

După asta am luat primul tren.
Am ațipit des, chiar și fratele meu a adormit.
Eram copii de la țară, neobișnuiți cu asemenea intensități.
Măi băieți, sunteți terminați, a spus mătușa mea,
de parcă însăși copilăria noastră ar fi purtat
o aură a epuizării.

Afară, se auzea strigătul bufniței.

Cât de obosiți eram când am ajuns acasă.
M-am culcat cu ciorapii în picioare.

Noaptea era foarte întunecată.
Luna a răsărit.
Am văzut mâna mătușii cum apucă balustrada.

Cu mare bucurie, aplaudând și chiuind,
ceilalți au urcat pe puntea superioară
să urmărească dispariția pământului în ocean —

Sabia în stâncă

Analistul meu a ridicat scurt privirea.
În mod normal nu-l puteam vedea
dar învățasem, în anii petrecuți împreună,
să intuiesc aceste mișcări. Ca de obicei,
a refuzat să recunoască
dacă aveam dreptate sau nu. Inocența mea versus
comportamentul lui evaziv: micul nostru joc.

În momente ca ăsta, simțeam că analiza
e înfloritoare: părea să iște în mine
o vivacitate vicleană pe care eram
înclinată s-o reprim. Indiferența
analistului în fața performanțelor mele
era acum enorm de liniștitoare. Un soi de intimitate

crescuse între noi

ca un codru în jurul unui castel.

Jaluzelele erau lăsate. Dungi șovăitoare
de lumină înaintau pe covor.
Printr-o mică fâșie de deasupra pervazului,
vedeam lumea de afară.

În tot acest timp aveam senzația amețitoare
că plutesc deasupra vieții mele. Undeva departe,
s-a petrecut viața aceea. Dar
se petrecea ea încă: asta era întrebarea.

Vară târzie: lumina pălea.
Petice scăpate pe furiș pâlpâiau deasupra plantelor în ghivece.

Eram în al șaptelea an de analiză.
Începusem să desenez din nou — mici schițe modeste, constructe
ocazionale tridimensionale
modelate după obiecte funcționale —

Totuși, analiza îmi solicita
mult timp. De unde
scădeam acest timp: și asta
era întrebarea.

Stăteam întinsă, privind fereastra,
lungi intervale de tăcere alternând
cu ruminații oarecum indiferente
și întrebări retorice —
Analistul, simțeam, mă privea.
Astfel, în imaginația mea, își fixează o mamă copilul adormit,
iertarea precedând înțelegerea.

Sau, mai probabil, așa trebuie să mă fi privit fratele meu —
poate că tăcerea dintre noi prefigura
această tăcere, în care tot ceea ce rămânea nespus
era cumva împărtășit. Părea un mister.

Apoi ora s-a terminat.

Am coborât așa cum urcasem;

portarul a deschis ușa.

Vremea blândă a acelei zile era tot acolo.

Deasupra magazinelor, fuseseră desfășurate copertine dungate

ca să protejeze fructele.

Restaurante, magazine, chioșcuri

cu ediții de seară și țigări.

Interioarele se luminau

în timp ce exteriorul devenea din ce în ce mai întunecat.

Poate că-și făceau efectul medicamentele?

La un moment dat, s-au aprins lampioanele.

Am avut brusc senzația că sunt urmărită de camere de filmat;

simțeam mișcarea din jurul meu, ființe ca mine

împinse de un fetiș irațional al acțiunii —

Cât de profund mă împotriveam la asta!

Îmi părea superficial și fals, sau poate

parțial și fals — Pe când adevărul — ei bine, adevărul, așa cum îl vedeam eu

era exprimat ca nemișcare.

Am mers o vreme, privind la vitrinele magazinelor — prietenii mei deveniseră celebri.

Auzeam curgerea râului în fundal,

de unde venea mirosul uitării

amestecat cu cel al ierburilor aromatice din ghivecele restaurantelor —

Stabilisem să mă văd cu o veche cunoștință la cină.

Și uite-l acolo, la masa noastră obișnuită;

vinul era în pahare; conversa cu ospătarul,

vorbeau despre felurile de mâncare cu miel.

Ca de obicei, s-a iscat o mică ceartă la cină, aparent

legată de o problemă de estetică. Am lăsat-o să se stingă.

Afară, podul strălucea.

Mașinile goneau încoace și-ncolo, râul
strălucea la rândul lui, imitând podul. Natura
reflecta arta: ceva în genul.
Prietenului meu i s-a părut o imagine puternică.

Era scriitor. Numeroasele lui romane erau,
la vremea aia, foarte lăudate. Semănau mult între ele.
Totuși, mulțumirea lui ascundea suferință
așa cum probabil că suferința mea ascundea mulțumire.
Ne știam de mulți ani.

L-am acuzat, iar, de lene.
El mi-a aruncat, iar, cuvintele-napoi —
Și-a ridicat paharul și l-a întors cu fundul în sus.
Asta-i puritatea ta, a spus,
ăsta e perfecționismul tău — Paharul era gol; nu a lăsat nicio urmă pe fața de masă.

Mi se urcase vinul la cap.
Am mers încet spre casă, cufundată în gânduri, ușor abțiguită.

Mi se urcase vinul la cap, sau era chiar
noaptea, dulceața sfârșitului de vară?

Criticii, a spus el,
criticii au ideile. Noi, artiștii
(m-a inclus și pe mine) — noi, artiștii,
suntem doar niște copii cu jocurile noastre.

Muzică interzisă

După ce orchestra cântase ceva vreme și trecuse de andante, de scherzo, de poco adagio, iar primul flautist își așezase capul pe suportul de instrument, dat fiind că nu ar mai fi fost nevoie de el până a doua zi, a venit un pasaj care era numit muzica interzisă pentru că nu putea, a specificat dirijorul, fi interpretată. Totuși, ea trebuie să existe și să se treacă prin ea, un interval aflat la discreția dirijorului. Dar în seara asta, hotărăște dirijorul, ea trebuie interpretată — e ahtiat să-și facă un nume. Flautistul se trezește tresărind. S-a întâmplat ceva cu urechile lui, ceva ce n-a mai simțit vreodată. Somnul lui a luat sfârșit. Unde mă aflu acum, se gândește. Și apoi a repetat, ca un bătrân care zace pe podea, în loc să se afle în pat. Unde mă aflu acum?

Fereastra deschisă

Un scriitor mai vârstnic își făcuse obiceiul de a scrie cuvântul SFÂRȘIT pe o bucată de hârtie înainte de a începe să lucreze la povestirile lui, după care lua un teanc de foi, de obicei subțire iarna, când lumina zilei se stingea repede, și comparativ mai mare în timpul verii, când gândirea lui se elibera și devenea asociativă, expansivă ca gândirea unui tânăr. Indiferent de numărul lor, așeza aceste foi goale deasupra ultimei, ascunzând-o astfel. Abia atunci povestirea i se dezvăluia, castă și rafinată iarna, mai liberă vara. Prin aceste metode devenise un maestru recunoscut.

Lucra de preferință într-o încăpere fără ceasuri, încrezându-se în lumină să-i spună când se termina ziua. Vara, îi plăcea să țină fereastra deschisă. Atunci cum de-a intrat, vara, vântul iernii în încăpere? Ai dreptate, a urlat el în vânt, asta mi-a lipsit, această hotărâre și bruschețe, acest caracter surprinzător — Ah, de-aș putea face asta, aș fi un zeu! Și s-a întins pe podeaua rece a biroului, privind cum vântul răscolește foile, amestecându-le pe cele scrise cu cele nescrise, cu sfârșitul rătăcit printre ele.

Asistentul melancolic

Am avut un asistent, dar el era melancolic,
atât de melancolic, încât asta-l împiedica să-și facă treaba.
Trebuia să-mi deschidă scrisorile, care erau doar câteva,
și să răspundă la cele care cereau un răspuns,
lăsând un spațiu la final, pentru semnătura mea.
Și, sub semnătura mea, inițialele lui,
formalitate de care, la început, era tare mândru.
Când suna telefonul, trebuia să spună
că angajatorul lui este deocamdată ocupat,
și să se ofere să preia mesajul.

După câteva luni, a venit la mine.
Stăpâne, a spus (așa-mi zicea el),
am ajuns să-ți fiu inutil; trebuie să mă dai afară.
Și am văzut că-și făcuse bagajele
și era gata de plecare, deși era noapte

și ningea. Mi s-a făcut milă de el.
Ei bine, am spus, dacă nu-ți poți îndeplini aceste câteva îndatoriri,
atunci ce poți face? Iar el mi-a arătat ochii,
care erau plini de lacrimi. Pot să plâng, a spus.
Atunci trebuie să plângi pentru mine, i-am spus,
așa cum Iisus a plâns pentru omenire.

Totuși, simțeam că ezită.
Viața ta e de invidiat, a spus:
la ce să mă gândesc atunci când plâng?
Și i-am vorbit despre zilele mele găunoase,
și despre timp, care se sfârșește,
și despre lipsa de sens a realizărilor mele,
iar pe măsură ce vorbeam am avut senzația stranie
de a simți din nou ceva
față de altă ființă umană —
A rămas complet nemișcat.
Aprinsesem un mic foc în vatră;
îmi amintesc cum se auzea murmurul satisfăcut al buștenilor muribunzi —
Stăpâne, a spus, ai oferit

un sens suferinței mele.

A fost un moment ciudat.
Toată discuția păruse totodată adânc înșelătoare
și profund adevărată, de parcă asemenea cuvinte precum găunoșenie
și lipsă de sens
stimulaseră vreo emoție reamintită
care se atașa acum de această ocazie și această persoană.

Chipul îi radia. Lacrimile îi scânteiau
roșii și aurii în lumina focului.
Apoi a dispărut.

Afară, zăpada cădea,
peisajul schimbându-se într-o serie de
generalizări plate
marcate ici și colo de forme
enigmatice, acolo unde zăpada fusese spulberată.
Strada era albă, copacii de tot soiul erau albi —
Schimbări de suprafață, dar nu asta e ce

vedem cu adevărat, întotdeauna?

Racursiul unei călătorii

Scările mi s-au părut mai greu de urcat decât mă așteptasem, așa că m-am așezat, ca să zic așa, la mijlocul călătoriei. Pentru că era o fereastră mare pe partea din fața balustradei, am putut să mă distrez cu micile drame și comedii ale străzii, deși n-a trecut niciun cunoscut, cu siguranță nimeni care-ar fi putut să mă ajute. Nici chiar scările nu erau folosite, din ce mi-am dat seama. Trebuie să te ridici, frate, mi-am spus. Fiindcă asta a părut dintr-odată imposibil, am făcut cum am crezut mai bine: m-am pregătit de somn, cu capul și brațele pe treapta de sus, cu trupul ghemuit dedesubt. La ceva vreme după, a apărut o fetiță în capul scărilor, ținând de mână o femeie mai vârstnică. Bunico, a strigat fetița, e un mort pe scară! Trebuie să-l lăsăm să doarmă, a spus bunica. Trebuie să-l ocolim în liniște. Se află în acel punct al vieții când pare insuportabil atât să te întorci la început, cât și să mergi spre capăt; prin urmare, s-a hotărât să se oprească aici, în mijlocul lucrurilor, deși asta-l transformă într-un obstacol pentru alții, cum suntem noi. Dar nu trebuie să abandonăm speranța; și în viața mea a existat un asemenea moment, chiar dacă se-ntâmpla cu mult timp în urmă. Spunând asta, a dat drumul copilei ca s-o ia înaintea ei, astfel încât să mă depășească fără să mă deranjeze.

Mi-ar fi plăcut să-i ascult toată povestea, dat fiind că părea, în timp ce trecea pe lângă mine, o femeie viguroasă, gata să se bucure de plăcerile vieții, și deopotrivă directă, lipsită de iluzii. Dar îndată vocile lor au devenit șoapte, ori ajunseseră foarte departe. O să-l mai vedem la întoarcere, a murmurat copilul. O să fie de mult plecat, a spus bunica, va fi terminat de urcat sau de coborât, după caz. Atunci o să-mi iau rămas-bun acum, a spus fetița. Și a îngenuncheat mai jos de mine, cântând o rugăciune pe care am recunoscut-o ca fiind rugăciunea evreiască pentru morți. Domnule, a șoptit,

bunica zice că nu ești mort, dar m-am gândit că rugăciunea asta îți va liniști groaza când eu nu voi mai fi aici, la momentul potrivit.

Când o vei auzi din nou, a spus ea, poate că versurile vor fi mai puțin intimidante dacă-ți vei aminti cum le-ai auzit prima oară, rostite de vocea unei fetițe.

Apropierea de orizont

Într-o dimineață m-am trezit și nu-mi puteam mișca mâna dreaptă.

Avusesem, din când în când, dureri serioase

pe partea aia, la mâna cu care pictez,

dar de data asta nu simțeam nicio durere.

Într-adevăr, nu simțeam nimic.

Medicul a sosit în mai puțin de-o oră.

S-a pus imediat problema de a consulta alți medici,

de a face diverse investigații, intervenții — l-am trimis pe doctor acasă,

în schimb am angajat secretarul care notează aceste gânduri,

și-ale cărui calități, mi se dau asigurări, sunt adecvate nevoilor mele.

Stă așezat lângă pat, cu capul plecat,

probabil pentru a nu putea fi descris.

Așa că-ncepem. Plutește un soi de

veselie-n aer,

de parcă ar cânta păsărele.
Prin fereastra deschisă intră rafale de vânt înmiresmate.

Se apropie cu repeziciune (îmi amintesc) ziua mea de naștere.
Poate că cele două momente mărețe se vor ciocni
și-mi voi vedea cele două euri cum se-ntâlnesc, venind și plecând —
Bineînțeles, mare parte din eul meu originar
a murit deja, așa că un strigoi va trebui
să-mbrățișeze o mutilare.

Cerul, vai, e încă foarte departe,
nu foarte vizibil din pat.
Există acum ca ipoteză îndepărtată,
un loc al libertății cu totul neconstrâns de realitate.
Mă trezesc imaginându-mi triumfurile bătrâneții,
desene imaculate, vizionare
făcute cu mâna mea stângă — „stângă“ fiind de asemenea „cea rămasă“.

Fereastra e închisă. Iarăși liniște, multiplicată.
Iar din mâna mea dreaptă, toată simțirea dispărută.

Ca atunci când însoțitoarea de bord anunță încheierea
părții audio a serviciului din timpul zborului.

Simțirea dispărută — mi se pare
că ar fi o bună inscripție funerară.

Dar am greșit când am sugerat
că s-a mai întâmplat.
De fapt, am fost hăituită de simțire;
darul expresiei
e cel care m-a părăsit adesea.
M-a părăsit, m-a chinuit, practic toată viața mea.

Secretarul ridică fruntea,
plin de respect abstract,
apropierea morții inspiră.
Nu poate fi, serios, decât incitantă
această naștere a formei din haos.

O mașinărie, văd, a fost instalată lângă pat

pentru a-i informa pe vizitatorii mei
în legătură cu înaintarea mea spre orizont.
Propria-mi privire tot alunecă spre ea,
linia palpitândă
urcă și coboară ușor
ca o voce de om într-un cântec de leagăn.

Apoi vocea amuțește.
Moment în care sufletul meu se va fi contopit
cu infinitul, care e reprezentat
de o linie dreaptă,
ca un semn de minus.

Nu am moștenitori
în sensul în care nu am nimic substanțial
de lăsat în urmă.
Poate că timpul va revizui această dezamăgire.
Cei ce mă știu bine nu vor fi uimiți;
sunt de acord. Cei de care
mă leagă afecțiunea

vor ierta, sper, distorsiunile
impuse de această ocazie.

Voi fi concisă. Cu asta se încheie,
după cum spune însoțitoarea de bord,
zborul nostru de scurtă durată.

Și toți oamenii pe care nu-i vom cunoaște vreodată
se bulucesc pe culoar, și toți sunt dirijați
spre terminal.

Seria albă

O zi urma celeilalte, fără întrerupere.

Iarna a trecut. Luminile de Crăciun au fost strânse

laolaltă cu stelele ponosite

atârnate de-a lungul diverselor străzi comerciale.

Pe pavajul umed au apărut cărucioarele cu flori,

căldărușele din metal pline cu flori de gutui și dediței.

Sfârșitul a venit și-a trecut.

Sau ar trebui să spun, la anumite intervale sfârșitul s-a apropiat;

am trecut prin el așa cum un avion trece printr-un nor.

Vizavi, semnul de liber încă lumina deasupra toaletei.

Mătușa mea a murit. Fratele meu s-a mutat în America.

La încheietură, cadranul ceasului lumina în falsul întuneric

(se dădea filmul).

Asta era proprietatea lui specială, un fel de pulsație albăstruie
ce făcea ca numerele să fie ușor de citit, chiar și-n absența luminii.
Princiar, mereu am crezut asta.

Totuși, trecerea serenă a brațului orei
nu mai reprezenta percepția mea asupra timpului
care devenise un simț al imobilității
exprimată drept mișcare de-a curmezișul unor distanțe foarte mari.

Brațul s-a mișcat;
douăsprezece, pe măsură ce-l urmăream, a devenit unu, din nou.

În vreme ce timpul era acum mediul în care
eram conținută împreună cu ceilalți pasageri,
așa cum bebelușul e conținut de pătuțul lui solid,
sau, ca să extind comparația, așa cum pruncul nenăscut
se bălăcește în pântecele mamei.

În afara pântecelui, pământul se prăbușise în depărtare;
vedeam cum văpăile fulgerelor izbesc aripa.

Când mi s-au terminat fondurile,
am mers să locuiesc pentru o vreme
într-o căsuță de pe pământurile fratelui meu
în statul Montana.

Am ajuns pe întuneric;
la aeroport, mi s-au pierdut bagajele.

Mi se părea că mă mutasem
nu pe orizontală, ci mai curând dintr-un loc foarte jos
într-unul aflat la mare înălțime,
poate încă suspendat în aer.

Într-adevăr, Montana era asemeni lunii —
Fratele meu conducea cu mână sigură pe drumul cu gheață,
oprind din când în când să-mi arate
vreo formațiune stranie.

Eram, în mare, tăcuți.

Mi-a trecut prin minte că reluaserăm
aranjamentele copilăriei,
picioarele care ni se atingeau, volanul
substituindu-se acum cărții.

Totuși, în cel mai profund sens, ele erau interșanjabile:
dacă fratele meu nu ne-ar fi condus mereu,
atât pe el, cât și pe mine, afară din sumbra noastră cameră
într-o noapte cu stânci și lacuri
punctate de săbii ițindu-se ici și colo —
Cerul era negru. Pământul era alb și rece.

Am urmărit noaptea dispărând. Deasupra zăpezii albe
soarele a răsărit, dând zăpezii o stranie nuanță rozalie.

Apoi am ajuns.
Am stat o vreme în holul rece, așteptând să pornească încălzirea.
Fratele meu a scris lista de cumpărături pe care i-am dictat-o.
Pe chipul fratelui meu,
valurile de tristețe alternau cu cele de fericire.

M-am gândit, bineînțeles, la casa din Cornwall.

La vaci, la monotona muzică văratică a clopotelor —

Am trăit, așa cum probabil bănuiești, o clipă de teroare puternică.

Apoi am rămas singură.

A doua zi, mi-au venit bagajele.

Mi-am despachetat cele câteva lucruri.

Fotografia cu părinții mei în ziua nunții

la care se adăuga acum

o fotografie a mătușii mele în tinerețea ei abandonată, un suvenir

pe care-l prețuise și mi-l lăsase mie.

Pe lângă astea, doar articole de toaletă și medicamente,

alături de mica mea garderobă cu haine de iarnă.

Fratele meu mi-a adus cărți și ziare.

M-a învățat diverse deprinderi lumești noi

de care în curând urma să nu mai am nevoie.

Totuși, pentru mine asta era lumea nouă:
nu era nimic și nimic nu se presupunea că se va întâmpla.
Zăpada cădea din cer. În anumite după-amiezi,
îi dădeam lecții de desen soției fratelui meu.

La un moment dat, am început din nou să pictez.

Era imposibil să-ți formezi
vreun fel de judecată legată de valoarea lucrărilor.
De ajuns să spunem că picturile erau
imense și complet albe. Vopseaua fusese
aplicată în straturi groase, cu mișcări ample, neregulate —

Câmpii de alb și scânteieri, fulgerări
de albastru, albastrul cerului vestic,
sau ceea ce numeam în sinea mea
albastru-de-ceas. Îmi vorbea dintr-o altă lume.

Mi-am condus poporul, îmi spunea,

în sălbăticie

unde va fi purificat.

Soția fratelui meu era fascinată.

Câteodată venea nepotul meu

(în curând avea să-mi devină companion).

Văd, spunea ea, figura unui copil.

Voia să spună, cred, că de pe suprafața picturii emanau sentimente,

sentimente de neajutorare sau singurătate —

Afară, zăpada cădea.

Fusesem acceptată, simțeam asta, în încremenirea ei.

Totuși, fiecare mișcare a pensulei era o decizie,

nu o decizie conștientă, totuși o decizie,

ca atunci când, de exemplu, ucigașul apasă pe trăgaci.

Asta, spune el. Asta e ceea ce vreau să fac.

Sau, poate, ceea ce trebuie să fac.

Sau asta e tot ce pot eu să fac.

Aici, cred, analogia sfârșește

într-un hățiș de judecăți morale.

După care, bănuiesc, nu-și amintește nimic.
La fel, nu pot spune exact
cum au luat ființă picturile astea, deși la final
au fost multe, greu de expediat acasă.

Când m-am întors, Harry era cu mine.
Este, cred, un băiat gentil
cu înclinații spre viața domestică.
De fapt, a învățat singur să gătească
în ciuda presiunilor puse de programul lui academic.

Ne potrivim. Adesea cântă în timp ce-și face treburile.
Așa cânta mama (sau, mai precis, asta povestea mătușa mea).
Îi cer adesea un anumit cântec care mi-e drag,
iar el se apucă să-l învețe. Este, după cum am spus,
un băiat gentil. Dealurile au prins viață, cântă el,
iar și iar. Și câteodată, în timpul stărilor mele de spirit mai întunecate,
acel Jaques Brel care m-a tot bântuit.

Pisicuța a murit, asta însemnând, presupun,
ultima speranță.

Pisicuța a murit, cântă Harry,
va fi inutilă fără trup.
Cântate de vocea lui Harry, toate astea sunt liniștitoare.

Câteodată vocea-i tremură, ca-n timpul unei emoții puternice,
iar atunci, pentru o clipă, dealurile au prins viață copleșește
pisicuța a murit.

Dar noi nu trebuie, în mare, să alegem între ele.

Totuși, cântecele mai sumbre îl inspiră; fiecare vers capătă variante.

Pisica a murit: cine-și va așeza, acum,
inima pe inima mea, ca să mă-ncălzească?

Sfârșitul speranței, cred că asta înseamnă,

totuși, în vocea lui Harry pare că o poartă măreață se deschide furtunos —

Pisica ninsă dispare pe crengile de sus;

O, oare ce voi vedea când o voi urmări cu privirea?

Calul și călărețul

A fost odată un cal, iar pe cal stătea un călăreț. Cât de arătoși păreau în lumina soarelui de toamnă, pe când se apropiau de un straniu oraș! Oamenii se îmbulzeau pe străzi sau strigau de la ferestrele înalte. Bătrânele stăteau printre ghivece cu flori. Dar când te uitai după vreun alt cal sau alt călăreț, degeaba o făceai. Prietene, a spus animalul, de ce nu mă abandonezi? De unul singur, o să te descurci pe aici. Dar să te abandonez, a spus celălalt, ar însemna să las o parte din mine în urmă, și cum să fac asta dacă nu știu ce parte din mine ești tu?

O operă de ficţiune

În timp ce întorceam ultima filă, după multe nopți, un val de tristețe m-a-nvăluit. Unde dispăruseră toți acești oameni ce păruseră atât de reali? Ca să-mi abat atenția, am ieșit în noapte; din instinct, am aprins o ţigară. În întuneric, ţigara strălucea ca focul aprins de un supraviețuitor. Dar cine-ar putea vedea această lumină, acest mic punct printre infinitele stele? Am rămas o vreme-n întuneric, cu ţigara ce strălucea și devenea mai mică, fiece respirație ucigându-mă cu răbdare. Cât de mică era, cât de puţin dura. Puţin, puţin, dar acum înăuntrul meu, acolo unde stelele n-ar putea fi niciodată.

Povestea unei zile

1.

Am fost trezită în dimineața asta ca de obicei

de dungile înguste de lumină ce treceau prin jaluzele

așa că primul meu gând a fost despre

incompletitudinea luminii —

Mi-am imaginat lumina așa cum fusese ea înainte ca jaluzelele s-o oprească —

cât de zădărnicită trebuie să se fi simțit, ca o minte

asurzită de prea multe medicamente.

2.

În curând m-am găsit

la măsuța mea îngustă; la dreapta,

rămășițele unui dejun frugal.

Limbajul îmi umplea capul, veselia sălbatică
alterna cu disperarea profundă —

Dar dacă esența timpului este schimbarea,
cum poate ceva să devină nimic?
Asta m-am întrebat eu.

3.

Am stat târziu în noapte și-am meditat la măsuța mea
până când mi-am simțit capul atât de greu și de gol
încât a trebuit să mă întind.

Dar nu m-am întins. În schimb, mi-am așezat capul pe brațele
încrucișate în fața mea pe lemnul aspru.
Ca un pui de pasăre în cuib, capul mi-era
așezat pe brațe.

Era sezonul secetos.

Am auzit ceasul bătând de trei, apoi de patru —

Am început atunci să străbat camera
și la scurt timp după aceea străzile de afară
ale căror cotituri și ocoluri mi-erau familiare
din alte nopți ca asta. Am mers și-am tot mers în cerc,
imitând instinctiv brațele ceasului.
Pantofii, când am privit în jos, mi-erau acoperiți cu praf.

Deja luna și stelele apuseseră.
Dar ceasul din turnul bisericii încă strălucea —

4.

Așa că m-am întors acasă.
Am rămas vreme-ndelungată
pe veranda din capul scărilor,
refuzând să descui ușa.

Soarele răsărea.

Aerul devenise greu,
nu pentru că ar fi conținut mai multă substanță
ci pentru că nu mai rămăsese nimic de respirat.

Am închis ochii.
Eram sfâșiată între o structură de opoziții
și o structură narativă —

5.

Camera era așa cum o lăsasem.
În colț se afla un pat.
Mai era și masa de sub fereastră.

Era acolo lumina care se izbea de fereastră
până când am ridicat jaluzelele
și-n clipa aceea a fost redistribuită
sub forma unor pâlpâiri prin coronamentul copacilor.

O grădină de vară

1.

Cu câteva săptămâni în urmă am descoperit o fotografie a mamei

în care stă așezată la soare, cu fața înflăcărată fie în urma unei realizări, fie a unui triumf.

Soarele strălucea. Câinii

îi dormeau la picioare, acolo unde și timpul dormea,

calm și nemișcat, așa cum e în toate fotografiile.

Am șters praful de pe chipul mamei.

Într-adevăr, praful acoperea totul; îmi părea a fi voalul

persistent de nostalgie ce protejează toate relicvele copilăriei.

În fundal, un amestec de mobilă de grădină, copaci și tufișuri.

Soarele a coborât pe cer, umbrele s-au lungit și s-au întunecat.

Cu cât ștergeam mai mult praful, cu atât creșteau aceste umbre.

A venit vara. Copiii

s-au aplecat peste gardul de trandafiri, iar umbrele lor

s-au contopit cu umbrele trandafirilor.

Un cuvânt mi-a venit în minte, privind

toate aceste deplasări și schimbări, aceste ștersături

care acum erau evidente —

a apărut și la fel de iute a dispărut.

Era orbire ori beznă, primejdie, confuzie?

A venit vara, apoi toamna. Frunzele își schimbau culoarea,

copiii erau puncte luminoase într-un amestec de bronz și siena.

2.

Când mi-am revenit cât de cât după aceste evenimente,

am pus fotografia la loc, așa cum o găsisem

între paginile unei cărți broșate străvechi,

din care multe fragmente fuseseră adnotate

pe margine, câteodată cu cuvinte, dar mult mai adesea

cu semne de întrebare și de exclamare însuflețite

însemnând „Sunt de acord“ sau „Nu știu, sunt confuză“ —

Cerneala era ștearsă. Ici și colo nu-mi dădeam seama
ce gânduri îi trecuseră prin minte cititoarei
dar printre pete simțeam un fel de
urgență, de parcă ar fi căzut lacrimi acolo.

Am ținut pentru o vreme cartea în mână.
Era Moartea la Veneția (în traducere);
Îmi notasem numărul paginii în caz că, așa cum credea Freud,
nimic nu e întâmplător.

Astfel micuța fotografie
a fost îngropată la loc, așa cum trecutul e îngropat în viitor.
Pe margine erau scrise două cuvinte,
unite printr-o săgeată: „sterilitate“ și, în josul paginii, „uitare“ —

„Lui i se părea că psihagogul acela palid și
drăgălaș îi zâmbește și îi face semne…“

3.

Cât de tăcută e grădina;

nicio briză nu vântură cireșul cornelian.

A sosit vara.

Ce liniște e

acum, când natura a triumfat. Stâlpii

scorțoși de sicomor

sprijină rafturile

imobile ale frunzișului,

pajiștea de dedesubt

luxuriantă, fosforescentă —

Și, în mijlocul cerului,

zeul impudic.

Lucrurile sunt, spune el. Ele sunt, nu se schimbă;

reacția nu se schimbă.

Cât de tăcută e scena,

dar și publicul; pare că

respirația e o intruziune.

Trebuie că e foarte aproape,

iarba e lipsită de umbră.

Cât de multă liniște, câtă tăcere,

ca o după-amiază în Pompei.

4.

A murit mama azi-noapte,

Mama, care nu moare niciodată.

Iarna era în aer,

la multe luni distanță

dar oricum, era în aer.

Era zece mai.

Zambilele și mărul

înfloreau în grădina din spate.

O auzeam pe Maria

fredonând cântece din Cehoslovacia —

Cât de singură sunt — cântece de genul ăsta.

Cât de singură sunt,

fără mamă, fără tată — mintea îmi pare-atât de goală fără ei.

Din pământ se strecurau arome;

farfuriile erau în chiuvetă,

spălate, dar nu și aranjate.

La lumina lunii pline

Maria împăturea hainele spălate;

cearșafurile înțepenite deveneau

albe dreptunghiuri uscate din lumina lunii.

Cât de singură sunt, dar în muzică

tristețea îmi e bucurie.

Era zece mai,

așa cum fusese nouă, sau opt.

Mama dormea în patul ei,

cu mâinile întinse în față, cu capul

așezat pe ele, în echilibru.

5.

Beatrice a dus copiii în parcul din Cedarhurst.

Soarele strălucea. Avioanele

treceau înainte și-napoi deasupra capetelor, pașnic, pentru că războiul se terminase.

Era lumea imaginației ei:

adevărat sau fals, nu avea nicio importanță.

Proaspăt lustruită și strălucitoare — asta era lumea. Praful
nu erupsese încă la suprafața lucrurilor.

Avioanele treceau înainte și-napoi, spre
Roma ori Paris — nu puteai ajunge acolo
decât dacă zburai peste parc. Totul
trebuie să treacă peste, nimic nu se poate opri —

Copiii se țineau de mână, aplecându-se
să miroasă trandafirii.
Aveau cinci și șapte ani.

Infinit, infinit — asta
era percepția ei asupra timpului.

Stătea așezată pe o bancă, cumva ascunsă de stejari.
Departe, frica se apropia și dispărea;
dinspre gară venea zgomotul pe care-l făcea.
Cerul era roz și portocaliu, îmbătrânit, pentru că ziua se termina.

Nu bătea vântul. Ziua de vară

arunca umbre precum stejarii pe iarba verde.

Cuplul din parc

Un bărbat merge singur prin parc și alături de el merge o femeie, și ea singură. Cum îți dai seama? E ca și cum ar exista o linie între ei, ca o linie de pe un teren de sport. Și totuși, într-o fotografie ei ar putea părea un cuplu căsătorit, sătui unul de celălalt și de nenumăratele ierni trăite împreună. Altă dată, ar putea fi străini ce urmează să se întâlnească din greșeală. Ea își scapă cartea; aplecându-se ca s-o ridice, ea atinge, din greșeală, mâna lui, iar inima ei se deschide săltând precum cutia muzicală a unui copil. Iar din cutie iese o micuță balerină din lemn. Eu am creat asta, gândește bărbatul; deși nu face decât să se învârtă pe loc, este totuși un soi de dansatoare, nu o simplă bucată de lemn. Asta trebuie să explice muzica aiuritoare ce vine dinspre copaci.